

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentin hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Helsingin hovioikeuden presidentti on 30.3.2022 tässä tarkoituksessa lähettänyt oikeuskanslerinvirastoon Helsingin hovioikeuden 1.3.2022 asiassa R 21/2093 antaman tuomion. Sen mukaan Itä-Uudenmaan kärjäoikeus oli 27.7.2021 asiassa R 20/5429 antamallaan tuomiolla nro 20/5429 tuominut vastaajan kahdesta petoksesta, joista toisen teko aika oli 20.5.2016 – 4.7.2016. Haaste vastaajalle oli annettu 7.7.2021 eli yli viiden vuoden kuluttua tekopäivästä, joten syyteoikeus kyseisestä petoksesta oli vanhentunut. Hovioikeus on hylännyt syytekohtaan vanhentuneena ja alentanut kärjäoikeuden vastaajalle tuomitsemaa rangaistusta.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomari A on 5.5.2022 antanut menettelystään apulaisoikeuskanslerin sijaisen häneltä pyytämän selvityksen. Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden johtava laamanni on antanut asiasta lausuntonsa. Käytössäni on ollut myös kärjäoikeuden arkistopäiväkirja.

RATKAISU

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan oikeus syyttää rikoksesta vanhenee viidessä vuodessa, jos ankarin rangaistus on yli vuosi ja enintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 36 luvun 1 §:n mukaan petoksesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Kärjäjätuomari A on selvityksessään myöntänyt asiassa vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen vanhentuneen. A on selvityksessään kertonut, että tuomioistuimen Sakari-tietojärjestelmän mukaan haastamisen määräpäivä on ollut 2.7.2021. A ei ennen pääkäsittelyä huomannut, että vastaaja oli saatu haastettua vasta 7.7.2021, jolloin toinen syytteessä olevista syytekohdista oli jo vanhentunut. A on huomannut asian vasta pääkäsittelyn jälkeen, jolloin hän on ilmoittanut asiasta syyttäjälle, joka on toimittanut valituksen Helsingin hovioikeudelle. A on virheen johdosta muuttanut työtapojaan estääkseen vastaavanlaisten virheiden tapahtumisen.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen.

Kyseessä olevan kaltainen virhe voisi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkarikoksena. Tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistö edellyttää, että teko ei ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen ottaen huomioon sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat.

Korkein oikeus on todennut sen ratkaisukäytännöstä ilmenevän, että vähäisinä ei ole pidetty sellaisia virkavelvollisuuden rikkomisia, jotka ilmentävät tekijässä välinpitämättömyyttä virkavelvollisuuksia kohtaan. Rangaistussäännöksen tavoitteena olevan virkatoiminnan asianmukaisuuden turvaamisen kannalta rangaistusvastuuta ei sen sijaan ole perusteltua ulottaa sellaisiin yksittäisiin tekoihin, jotka jäävät tekijän syyllisyyden asteen kannalta vähäisiksi ja jotka eivät

muutoinkaan edellyttä rangaistuksen tuomitsemista ([KKO 2022:31](#), kohta 8; [KKO 2020:78](#), kohta 19).

Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellista virkavelvollisuuden rikkomista on pidetty vähäisenä tapauksissa, joissa vanhentuneesta rikoksesta rangaistukseen tuomitsemisesta ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan kärjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Vastaajaa on syytetty kahdesta petoksesta, joista toisen osalta syyteoikeus ei ollut vanhentunut, joten pääkäsitteilyn järjestäminen kärjäoikeudessa on ollut sinänsä tarpeellista ja vastaanotettu henkilötodistelu on liittynyt molempiin syytekohtiin. Kärjätuomari oli itse havainnut tekemänsä virheen, joka on korjaantunut säännönmukaisen muutoksenhaun yhteydessä. Virheestä ei käytettävissä olevien tietojeni mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle tai asianomistajalle.

Kun kärjätuomarin menettely edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei minulla ole ollut syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen. Olen kerrotun vuoksi tutkinut hänen menettelyään vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomari A on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomari A:lle huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Helsingin hovioikeudelle ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden johtavalle laamannille.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki